

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 6001/97

בפני:

כבוד השופט ת' אור
כבוד השופט מ' חשין
כבוד השופטת ד' דורנר

העותרת:

אמיתי - אזרחים למען מנהל תקין וטוהר המידות

נ ג ד

המשיבים:

1. ראש הממשלה
2. ממשלת ישראל
3. יוסי צ'חנובר
4. רפי פלד

תאריך הישיבה:

כ"א בתשרי התשנ"ח (22.10.97)

בשם העותרת:

עו"ד יהונתן גינת, עו"ד אריה אבריאלי

בשם המשיבים 1 ו-2:

עו"ד עוזי פוגלמן

פסק-דין

1. עתירת העותרת היא שהממשלה תורה על הקמת ועדת חקירה לפי סעיף 1 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, לחקירת נסיבות נסיון ההתנקשות בחייו של פעיל החמאס חאלד משען (להלן - התקרית); שהמשיבים יפסיקו את פעילות ועדת הבירור שהוקמה על ידם; ולחלופין, שיוחלפו שניים מחברי ועדת הבירור, המשיבים 3 ו-4.

בעקבות התקרית החליטה הממשלה בישיבתה, מיום 6.10.97 כדלקמן:

א. הממשלה דנה היום בתקריט שאירעה ביום 25.9.97, ברמת-עמון.

ב. הממשלה מוצאת לנכון לבדוק את הכרוך בתקריט זו, ולהפיק לקחים ככל שהדבר ידרש.

ג. לשם כך, תכונן ועדת בירור בת שלושה חברים לבדיקת מכלול ההיבטים הקשורים בתקריט, בכל אשר קדם לה ובהתרחשותה. בראש הועדה יעמוד יוסף צ'חנובר, וחבריה האחרים יהיו נחום אדמוני [שהוחלף בהמשך בדן טילקובסקי - ת.א.] ורפי פלד.

הועדה תגיש את מימצאיה והמלצותיה לממשלה, בהקדם.

העתירה מופנית, אם כן, נגד החלטה זו.

2. העתירה הראשונה, על פיה מתבקשים אנו לחייב את הממשלה להקים ועדת חקירה בנושא התקריט - דינה להידחות. בבג"ץ 2624/97, בבג"ץ 2827/97 ובג"ץ 2830/97 רונאל ידיד נ' ממשלת ישראל (טרם פורסם) דן בית משפט זה, בהרכב מורחב, בשאלת מידת ההתערבות של בית משפט זה בסירובה של הממשלה להקים ועדת חקירה. באותו ענין נדונה שאלת דרך המינוי של יועץ משפטי לממשלה, והובהרו הנימוקים והשיקולים על יסודם תהיה התערבות מצומצמת וחריגה של בית המשפט בהחלטות הממשלה בנושא זה. וכך נאמר על ידי בית המשפט שם:

"מתוך לשון הסעיף, כמו גם מתוך אופי הסמכות, ברור כי שיקול הדעת של הממשלה בשאלה אם העניין הוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה, אם הוא טעון בירור באמצעות ועדת חקירה, ואם לדעתה רצוי להקים ועדת כזאת, משתרע על מגוון רחב מאוד של שיקולים, שהממשלה רשאית לתת להם משקל רב או מועט, במסגרת מתחם רחב של סבירות, לפי הנסיבות של כל עניין.

התוצאה היא שביקורת שיפוטית על החלטת הממשלה מכוח הסמכות להקים ועדת חקירה היא, בפועל, מצומצמת. היישום של הכללים הרגילים, המסדירים את הביקורת השיפוטית בדרך כלל, על החלטה כזאת, אינו צפוי להוביל את בית המשפט לפסילת ההחלטה, אלא במקרים חריגים ונדירים, שכמותם עוד לא באו, וספק אם יבואו, בפני בית המשפט."

על פי אמות מידה אלה, אין, לדעתנו, עילה להתערב בהחלטת הממשלה, כשהחליטה להקים ועדת בירור ושלא להקים ועדת חקירה. גם כשמדובר בענין בעל חשיבות ציבורית רבה, ואפילו טעון הענין בירור, עדיין

שיקול הדעת הוא בידי הממשלה שלא להקים ועדת חקירה. לא מצאנו שבענייננו מתקיימות אותן נסיבות חריגות או נדירות שיצדיקו את התערבותנו בדרך הפעלת שיקול הדעת על ידי הממשלה.

3. ככל גוף מינהלי, רשאית הממשלה להקים ועדת בירור לשם חקירה ובדיקה של ענין אשר במסגרת סמכויותיה או הנוגע למילוי תפקידיה (ראו והשוו לענין זה את הוראת סעיף 28 (א) לחוק ועדות חקירה). לועדה כזו אין מעמד מוסדר בחוק והיא משמשת בדרך כלל כלי עזר לבירורים בנושאים פנימיים של הרשות הממנה.

כפי שאומר על כך י. זמיר בספרו הסמכות המינהלית, כרך ראשון בעמ' 418:

"לעתים קרובות מוקמת ועדה לחקירת עניין מסוים שלא מכוח חוק. ועדות כאלה נקראות, בדרך כלל, בשם ועדות בירור. אכן, לוועדות שלא מכוח חוק אין סמכויות כפייה, אך במקרים רבים אין צורך בסמכויות כאלה כדי לרדת לחקר האמת. עצם השיתוף של נציגי ציבור או מומחים לדבר בוועדות הבירור עשוי להוסיף להן מימד של יוקרה, מקצועיות ואמינות."

ברי, על כן, שהממשלה היתה רשאית להקים ועדת בירור לבחינת ההיבטים הקשורים בתקירת. ועדה זו הינה ועדה פנימית אשר מתפקידה לבדוק ולברר את העניינים שנמסרו לבירורה, כדי שהממשלה תוכל להגיע למסקנות ולהפיק לקחים ככל שיידרש.

אין על כן פסול בעצם הקמתה של ועדת הבירור.

בענייננו-שלנו רשאים היו ראש הממשלה והממשלה - רשאים ומוסמכים היו - למנות ועדת-חקירה; למנות ועדת-בירור; שלא לעשות דבר. הם העדיפו למנות ועדת-בירור. בעשותם את שעשו לא חרגו הממשלה וראש הממשלה מגדרי סמכויותיהם. במעשה מינויה של ועדת-הבירור - ובהימנעות ממינויה של ועדת-חקירה - לא נפל פגם משפטי המצדיק התערבותו של בית המשפט הגבוה לצדק. השאלה אם ראוי היה להקים ועדת חקירה תחת ועדת בירור היא שאלה מן התחום הציבורי, אשר לא לנו להכריע בה.

4. טענתה הנוספת של העותרת היא שחלק מחברי הועדה נגוע בחשש לניגוד עניינים, וכי על כן יש להחליפם בחברים אחרים. טענה זו אינה מקובלת עלינו.

טענה לעניין ניגוד-עניינים-מן-המנין אינה יכולה לתפוס בנושא הרכבה של ועדת בירור, להבדיל מהרכבה של ועדת חקירה. הנה כי כן, יכול שר למנות עובד או עובדים מן המשרד עליו הוא ממונה, כוועדה לבירור נושא שהתעורר בתחום פעילותו של המשרד, וטענת תלותם של העובד או העובדים בשר לא היתה נשמעת.

אין צורך שנכריע בשאלה המשפטית בדבר הצורך, במקרים מתאימים, באי תלותם של חברי ועדת בירור בגוף שממנה אותם, ונותיר לעת מצוא מקרים קיצוניים ובלתי שיגרתיים. הגענו למסקנה, כי בענייננו אין צורך שנכריע אם חברי ועדת הבירור הינם תלויים או אינם תלויים בממשלה או בראש הממשלה. זאת, כי נחה דעתנו, שבכל מקרה, אין ענייננו שייך לאותם מקרים קיצוניים וחרגים בהם עשוי בית המשפט להתערב בהחלטה בדבר מינוי ועדת בירור, על יסוד טענת חשש לניגוד עניינים של מי מחברי הוועדה.

התוצאה היא שאנו דוחים את העתירה.

ניתן היום, כ"א בתשרי התשנ"ח (22.10.97).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט

העתק מתאים למקור
שמריהו כהן - מזכיר ראשי
E03.97060010